

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

806

VERVOLG OP DE HANDLEIDING

TOT HET

AANLEEREN VAN DE HOLLANDSCHE TAAL

VOOR DE

INLANDSCHE BEVOLKING

VAN DEN

INDISCHEN ARCHIPEL.

BATAVIA,
TER LANDSDRUKKERIJ
1869.

B.8

806
B8

Universiteit Leiden

1 609 128 7

A. VOORMEDEKLINKER (PENOBLOENG BOENJIAN HOELOEWAN).

bl, br.

bl — aauw — blaauw	br — aaf — braaf
bl — ad — blad	br — eed — breed
bl — eek — bleek	br — ief — brief
bl — ij — blij	br — il — bril
bl — oed — bloed	br — oek — broek
bl — oem — bloem	br — ood — brood
bl — oot — bloot	br — on — bron
bl — usch — blusch.	br — ug — brug.

blaauw = biroe	braaf = bajik
blad = dawon	breed = lejbar
bleek = poetjat	brief = soerat
blij = soeka	bril = tjermin mata
bloed = darah	broek = tjelana
bloem = boenga	brood = roti
bloot = talandjang	bron = mata ajer
blusch = padam.	brug = djambatan.

Zie hier voor u een nieuw boek, leer daar (1) nu braaf in (1). Het bloed is rood en de bloem is mooi. Ik ben blij met een brief; maar ik geef den bril aan een oud man, die niet goed zien kan (1). Brood eet men; op de brug loopt (3) men en wat doet men met de broek?

(1) Daarin = didalamnja. (2) Kan = boleh. (3) Loopt = berdjalan.

dr, dw, fl, fr, gl.

dr — aad — draad
 dr — aai — draai
 dr — ie — drie
 dr — ijf — drijf
 dr — oog — droog
 dr — oom — droom
 dr — op — drop
 dr — uk — druk.

dw — aal — dwaal
 dw — aas — dwaas
 fl — esch — flesch
 fr — aai — fraai
 fr — isch — frisch
 fr — uit — fruit
 gl — ad — glad
 gl — as — glas
 gl — oed — gloed.

draad = benang
 draai (jen) = poetar
 drie = tiga
 drijf (ven) = anjot
 droog = kering
 droom (en) = mimpi
 drop = rintik
 druk = tindis, tara, banjak kardja, susah.

dwaal (en) = bersasat
 dwaas = gila, bodok
 flesch = koendi, bottel, flesko.
 fraai = bagoes
 frisch = sedjoh
 fruit = bowah-bowah
 glas = katja (glas)
 glad = litjin
 gloed = kapanasan.

De zon draait om (1) haar as (2). Er drijft een boom in de zee. Is een drop droog of nat (3)? Ziedaar een wijn flesch en een flesch wijn; Welke (5) van die twee kiest (6) gij? Hier in het huis is het koel, maar daar bij den gloed van het vuur is het heet. Die man zit in den druk en ik heb het zeer (6) druk. Druk niet op het glas. Het haar van de kat is glad.

(1) Om = kuliling. (2) As = poesat, batang. (3) Nat = basah. (4) Zeer = amat, sakit. (5) Welke = apa. (6) Kiezen = pileh.

gr, kl.

gr — aan — graan
gr — af — graf
gr — as — gras
gr — ijs — grijs
gr — oei — groei
gr — oen — groen
gr — oot — groot
gr — ot — grot.

kl — aar — klaar
kl — ad — klad
kl — eed — kleed
kl — ein — klein
kl — eur — kleur
kl — oek — kloek
kl — ip — klip
kl — op — klop.

graan = gendom
graf = koeboer
gras = roempoet
grijs = haboe-haboe,
poetih
groei (jen) = bertomboh
groen = hidjoe
groot = besar
groet (en) = kaseh tabeh,
membri salam,
menjemba.

klar = sedija, njata, trang
klad = noda
kleed = pakajin
klein = ketjil
kleur = warna
kloek = kowat, barani
klip = karang
klop (pen) = tapok, toki.

Is de kleur van uw kleed groen, grijs, blaauw, wit of ook rood? Ik klop aan de deur, omdat (1) ik in het huis wil. Hoe vuil is zijn boek; er is een klad op. Het gras is groen. Geef de koe wat gras. Is de koe een groot of een klein dier? De koe is groot; maar de mier (2) is klein. Het graan zaait men in den tuin. Zijt gij al klaar met uw les en kent gij haar al goed?

(1) Omdat = karna. (2) Mier = semoet, bifi.

kn, **kr.**

kn — aap — knaap
kn — ap — knap
kn — ijp — knijp
kn — ie — knie
kn — oop — knoop
kr — aai — kraai
kr — aal — kraal
kr — ab — krab.

kr — ib — krib
kr — ijj — krijg
kr — ijt — krijt
kr — om — krom
kr — oon — kroon
kr — uid — kruid
kr — uin — kruin
kr — uis — kruis.

knaap	== anak laki-laki	krib	== katil, malaf
knap	== pandej, berakal	krijg (en)	== parang, dapat
knijp (en)	== tjoebit, (koletto)	krijt	== kapoer wolanda
knie	== loetoet	krom	== bengkok
knoop	== kantjing	kroon	== makota
kraai	== gagak (boerong woka-woko)	kruid	== obat pasang; ram- pah-rampah
kraal	== koeroengan sapi	kruin	== poentjak
krab (ben)	== korek, garok.	kruis	== tsalib, soesah

Ik ken een knaap; hij is tien jaar oud, hij leert braaf en daardoor (1) is hij zeer knap. Wilt gij ook zoo knap zijn? Leer dan maar braaf in dit boek. Geen (2) kruis, geen kroon. Daar zit een kraai in de kruin van den boom. Schiet hem er uit! Ik heb geen kruid. Het krijt is wit. De kat krabt den knaap, maar de knaap knijpt de kat.

(1) Daardoor == olehnja-itu. (2) Geen == tjada, boeken.

kw, pl, pr.

kw — aad — kwaad
kw — aal — kwaal
kw — el — kwel
kw — ijn — kwijn
kw — ijt — kwijt
pl — aat — plaat
pl — an — plan
pl — at — plat

pl — oeg — ploeg
pl — uk — pluk
pl — aag — plaag
pr — aat — praat
pr — eek — preek
pr — ei — prei
pr — ijs — prijs
pr — oef — proef.

kwaad = kadjahatan
kwaal = penjakitan
kwel (len) = menjoesahi
kwijn (en) = hilang kowat
kwijt = hilang
plaat = taladan
plan = nijat, maktsloed
plat = rata.

ploeg = padjiko, loekoe
pluk (ken) = poengoet
plaag (en) = soesah, menjoesahi
praat (en) = berkata
preek = riwajet
prei = bawang
prijs = harga
proef = rasa.

Kwel nooit een dier, want dat (1) is kwaad. Wie is rijker een boer aan den ploeg of een groot heer met een kwaal? Het fruit plukt men van den boom. Die veel (2) praat, moet veel weten of veel liegen. De prijs van eene prei is zeer klein. Weet gij ook, hoe een mooi plan eene groote plaag kan zijn? Wat kwaad is, is niet goed. Wat zuur is, is niet zoet.

(1) Dat = itoe, bahoewa, jang. (2) Veel = banjak.

sl, sm, sn.

sl — aaf — slaaf
sl — aan — slaan
sl — aap — slaap
sl — ijk — slijk
sl — im — slim
sl — of — slof
sl — ot — slot
sl — uit — sluit.

sm — aak — smaak
sm — al — smal
sm — eek — smeek
sm id — smid
sn — el — snel
sn — ijd — snijd
sn — oei — snoei
sn — ood — snood.

slaaf = boedak
slaan = poekoel
slaap(en) = tidoer
slijk = loempoer, petjeh
slim = tjerdik, tipoedaja
slof = tjenella, alpa
slot = kota, koentji
sluit(en) = koentji.

smaak(en) = rasa
smal = koerang lejbar
smeek(en) = minta, mohon
smid = toekang besi
snel = ladjoe
snijd(en) = potong, krat, (iris)
snoei(jen) = ranting
snood = djahat, bentjana.

Ik slaap op het bed en sluit de deur. Het is snood van een heer zijn slaaf te slaan. Het haar snijdt men en 'den boom snoeit men. Een weg kan breed of smal zijn. Is de smaak van het fruit zoet of zuur? De smid slaat het ijzer (2). Slijk aan den jas is niet mooi, maar een scheur in den jas is slof. De slof doet (3) men aan den voet. Wie slim is, is niet dom; maar ook nog niet wijs.

(1) Te = akan, terlaloc. (2) Ijzer = besi. (3) Doet = bowat; aandoen = pakej.

sp, spr, st.

sp — aar — spaar
sp — an — span
sp — ek — spek
sp — ijs — spijs
sp — in — spin
sp — oed — spoed
sp — ook — spook
sp — ot — spot.

spr — eek — spreek
spr — euk — spreuk
spr — ing — spring
spr — uit — spruit
st — aal — staal
st — aan — staan
st — ad — stad
st — am — stam.

spaar (en) = simpan
span = djingkal
spek = ikan babi
spijs = makanan
spin (nen) = ganteh, lawah-
lawah
spoed = ladjoe
spook (en) = hantoe, pontianak,
chajal.
spot (ten) = sindir, tertawakan.

spreek (en) = berkata
spreuk = kata, amsal
spring (en) = melompar
spruit = toenas
staal = wadjoe
staan = berdiri
stad = negeri, bendar
stam = bangsa, batang.

Kom met spoed naar de stad! »Wat wilt gij daar doen?» Ik hoor er is een spook in de stad, dat wil ik zien. Een spook in de stad? Neen, dat kan niet. »Niet? Waar is het spook dan? In het bosch of in de zee?» Neen ook niet; spoken zijn er niet. »Spot gij met spoken? Ja (1), wie niet met spoken spot, is dom en dwaas. Weet gij ook, wat een stam is? Is een spin een mooi dier? Kan zij ook spinnen? Weet gij ook nog een dier dat spinnen kan?

(1) Ja = bekan, ija.

st, str.

st — er — ster
st — een — steen
st — eil — steil
st — em — stem
st — ier — stier
st — il — stil
st — oel — stoel
st — om — stom.

str — aat — straat
str — af — straf
str — eel — streel
str — ijd — strijd
str — ijk — strijk
str — oom — stroom
str — ot — strot
str — uik — struik.

ster = bintang
steen = batoe
steil = tardjal, soekar
stem = sawara
stier = sapi laki-laki
stil = dijam
stoel = krosi, kadejra
stom = keloe, bisoe.

straat = salat, djalan
straf = sjiksa, hoekoeman
streel (en) = boedjoek
strijd (en) = berprang
strijk (en) = gosok, sapoe
stroom = soengej
strot = girgantang
struik = tatanaman.

Gij kent wel een ster, niet waar? Is een ster klein of groot? »Op het oog is zij klein en toch is zij groot.” Waarom (1) is zij dan klein op het oog? »Omdat zij zoo ver af (1) is. In de school moet men stil zijn. Wie zijn les niet kent, krijgt straf. Strijk het kleed goed glad! De straat is smal; de stroom is breed; de stier is groot; de klip is steil en de stoel is.....?

(1) Waarom = apa sebab. (2) Af = (deri pada) djangan salin itu.

schr, tr, tw.

schr — aal	— schraal	tr — aag	— traag
schr — aap	— schraap	tr — aan	— traan
schr — ijf	— schrijf	tr — ap	— trap
schr — eeuw	— schreeuw	tr — ek	— trek
schr — ei	— schrei	tr — oon	— troon
schr — ik	— schrik	tr — ouw	— trouw
schr — oom	— schroom	tw — ee	— twee
schr — oei	— schroei.	tw — ijg	— twijg.

schraal	= koeroes	traag	= malas
schraap (en)	= garis, kikir	traan	= ajer mata
schrijf (ven)	= toelis	trap	= tangga
schrei (jen)	= tangis	trek (ken)	= hejla, tarik
schrik (ken)	= kedjoet	troon	= takhta, karadjaän
schreeuw(en)	= bertarijak	trouw	= satija, tatap
schroom	= maloe, takoet	twee	= doewa
schroei (jen)	= hangoes.	twijg	= tjabang.

Ik zie een traan in uw oog. Waarom schreit gij? Kent gij de spreuk niet: Schreijen is zoet voor hem of haar, die schreijen moet? Weet gij ook het verschil (1) van eene twijg en eenen tak? Neem nu het krijt en schrijf: Ik wil niet traag zijn. Twee en twee is vier en twee is zes en vier is tien. Dat is goed. Pas op (2), schroei uw kleed niet bij het vuur. De spijs kan schraal zijn of ook? Ga nu naar huis, maar schreeuw niet op straat.

(1) Verschil = kabejdaän. (2) Pas op = djaga-djaga.

vl, vr, wr, zw.

vl — ag	— vlag	vr — oom	— vroom
vl — ak	— vlak	vr — ouw	— vrouw
vl — eesch	— vleesch	wr — aak	— wraak
vl — ieg	— vlieg	wr — eed	— wreed
vl — ijt	— vlijt	zw — aar	— zwaar
vl — oer	— vloer	zw — ak	— zwak
vl — ug	— vlug	zw — eep	— zweep
vr — aag	— vraag	zw — eer	— zweer
vr — ees	— vrees	zw — eet	— zweet
vr — ij	— vrij.	zw — ijn	— zwijn.

vlag	=	bandejra	vroom	=	tsaleh
vlak	=	rata	vrouw	=	isteri, param- poewan
vleesch	=	daging	wraak	=	pembalasan
vlieg (en)	=	terbang, lalat	wreed	=	bingis, krashati
vlijt	=	radjin	zwaar	=	brat
vloer	=	lantej	zwak	=	lemah, lombot
vlug	=	tjapat, ladjoe	zweep	=	tjambok
vraag	=	tanja	zweer (en)	=	soempah
vrees	=	takoet	zweet	=	peloh (soewar)
vrij	=	maredhejka, (loe- was).	zwijn	=	babi.

Leer met vlijt. Ik ken een vrouw; zij is braaf en goed, maar haar man is wreed. Haar zoon (1) is, ziek en zwak en toch slaat die man zijn zoon met de zweep. Is dat niet wreed? Ja en dat is ook zwaar voor die vrouw, niet waar? Het zwijn is een vuil dier. Een vlieg is een klein dier, dat vliegen kan. Wie is vrij? Hij is vrij, die vroom is en goed, en in hem is geen vrees.

(1) Zoon = anak laki-laki.

B. ACHTERMEBEKLINKERS (PENOELOENG BOENJIAN KASOEDAHAN).

bt, cht, ds, dsch, fd, fsch.

heb — t — hebt	slech — t — slecht
ach — t — acht	wach — t — wacht
knech — t — knecht	vruch — t — vrucht
krach — t — kracht	reed — s — reeds
lich — t — licht	steed — s — steeds
luch — t — lucht	dood — sch — doodsch
nach — t — nacht	hoof — d — hoofd
prach — t — pracht.	slaaf — sch — slaafsch.

hebt (ben) = soedah, ampoenja	slecht = djabat
acht = doelapan	wacht (en) = nanti, djaga
knecht = hamba	vrucht = bowah
kracht = kowat	reeds = soedah
licht = trang	steeds = santijasa, djoega
lucht = langit, adara	doodsch = seperti mati, sepi, soenji
nacht = malam	hoofd = kapala
pracht = kamoelijaän.	slaafsch = terlaloe taälok.

Licht en lucht geven kracht. Geeft (1) steeds daarop (2) acht (1). In het graf is het koud en doodsch. Bij dag ziet men de pracht van het zon-licht; maar bij nacht stään maan en sterren op de wacht. De knecht van den heer is lui en slecht. De vrucht valt (3) niet ver van den boom. Wilt gij reeds gaan? Wacht, ik ga met u. Nu is het acht uur; gaan wij nu, dan zijn wij tien uur in de stad; dat is goed, kom dan maar.

(1) Geeft... acht = ingat. (2) Daar = itoe. (3) Valt = goegor, djatoh.

ft, gd, gst, gt.

drif — t — drift
heef — t — heeft
blijf — t — blijft
schrif — t — schrift
deug — d — deugd
jeug — d — jeugd
maag — d — maagd
vreug — d — vreugd.

oog — st — oogst
dig — t — digt
jag — t — jagt
klag — t — klagt
lig — t — ligt
plig — t — pligt
reg — t — regt
vlug — t — vlugt.

drift = angat, nafsoe
heeft = soedah, ampoenja
blijft = tinggal
schrift = toelisan
deugd = kabajikan
jeugd = kamoedaän
maagd = anak dara, parawan
vreugd = kasoekaän

oogst = poengoetan
digt = rapat
jagt = pemboeroewan boeroe
klagt = pengadoehan
ligt = haringan, gampang
pligt = kaharoesan, patoet
regt = betoel, kabetoelan
vlugt = lari.

De deugd geeft vreugd ook aan de jeugd. Zij maakt den pligt ligt voor knaap en maagd, en waar (1) de deugd is, gaat het regt niet op de vlugt. De deugd is digt bij God en steeds ver van het kwaad. Neem nu uw schrift en schrijf. De drift van den man is de bron van veel kwaad. De klagt van de vrouw bij den dood van haren man is schoon en goed; dat ziet men een traan in haar oog, die spreekt van hoop en rouw; rouw dat hij dood is, en hoop (2) op het weër (3) zien.

(1) Waer = benar, maná. (2) Hoop = pengharapan. (3) Weer = poela.

ld, lf.

beel	— d —	beeld	wil	— d —	wild
hel	— d —	held	el	— f —	elf
mil	— d —	mild	gol	— f —	golf
naal	— d —	naald	hal	— f —	half
schil	— d —	schild	kal	— f —	kalf
schul	— d —	schuld	twaal	— f —	twaalf
gel	— d —	geld	wol	— f —	wolf
vel	— d —	veld.	zel	— f —	zelf.

beeld	=	teladan, patong	wild	=	foeroe-foeroe, lijar
held	=	orang barani	elf	=	sablas
mild	=	moerah hati	golf	=	ombak
naald	=	djaroem	half	=	satengah
schild	=	saloeäkong	kalf	=	anak sapi
schuld	=	hoetang, salah	twaalf	=	doewa blas
geld	=	koepang	wolf	=	goerk
veld	=	bendang, padang, ta- nah lapang.	zelf	=	sendiri.

Er is een wolf in het bosch. Ik hoor, dat hij een kalf heeft gedood. Hebt gij hem zelf gezien? Ja, het is een groot wild dier. Waar is hij nu? Ik weet niet, men maakt (1) jacht op hem. Ik ken een held met een groot schild; het is een wijs man met het schild der (2) deugd. Het geld, dat stom is, maakt regt wat krom is. Schuld is zwaar voor een braaf man. Wees (3) mild, maar weet het zelf niet! Hoe veel is elf van de twaalf? Elf van de twaalf is één.

(1) Maakt jacht = menboeroe. (2) Der = (tijada disalinkan).

(3) Wees = hendaklah, anak pijatoe.

lk, lm, lp, lsch.

bal — k — balk
el — k — elk
kel — k — kelk
kal — k — kalk
mel — k — melk
wel — k — welk
wol — k — wolk
zul — k — zulk.

hal — m — halm
pal — m — palm
schel — m — schelm
wal — m — walm
hul — p — hulp
hel — p — help
mal — sch — malsch
val — sch — valsch.

balk = golondong
elk = sasaorang
kelk = tjawan
kalk = kapoer
melk = soesoe
welk = apa, boetapa
wolk = awan
zulk = bagitoe.

halm = batang gendom
palm = oekoeran
schelm = saorang poetar balik
walm = oewap, asap
hulp = toeloengan
help = toeloeng
malsch = lombot
valsch = berdoesta.

Een el heeft tien palm, een palm tien duim en een duim tien streep. Geef mij een kelk met melk. De melk komt van de koe of ook van de geit en van het schaap. Het vleesch van een vet kalf is malsch; maar een schelm van een man is valsch. De aar groeit aan den halm en van het vuur komt rook en walm. Welk een mooi huis is dat, en ziet gij dien balk daar? Hij is wel driepalm breed! Help elk, die hulp van u vraagt, of wien gij in druk ziet en wien gij helpen kunt (1).

(1) Kunt = boleh.

ls, mbt, md, mp, mpt, ms, mt, ngst..

al	— s — als	lom	— p — lomp
hal	— s — hals	ram	— p — ramp
pol	— s — pols	schim	— p — schimp
amb	— t — ambt	stom	— p — stomp
hem	— d — hemd	prompt	— t — prompt
vreem	— d — vreemd	som	— s — soms
dam	— p — damp	ang	— st — angst
lan	— p — lamp	vang	— st — vangst
noem	— t — noemt.	kom	— t — komt.

als	= seperti, kalau	lomp	= tijada tahoe hadat
hals	= lejher	ramp	= tjelaka, soesah
pols	= nadi	schimp(en)	= sindir, hodjat
ambt	= pannkat	stomp	= toempoel
hemd	= kamedja	prompt	= betoel-betoel
damp	= oewap	soms	= lajin kali, barang-kali
lamp	= palita	angst	= katakoetan
noemt	= seboet	vangst	= katangkapan
vreemd	= asing.	komt	= datang.

Als gij een vreemden man ziet op den weg, groet hem dan. Die niet groet, als het tijd (1) is, is lomp, en een mes (2), dat niet snijdt, is stomp. Men kan soms zeer in angst zijn, als men niet weet, wat men doen moet. Een goed ambt geeft veel geld, maar een eer (3) ambt geeft geen geld. Als een man veel visch in het net (4) krijgt, noemt men dat eene goede vangst; maar als een heer zijn geld kwijt is, noemt hij dat een ramp. Wees steeds prompt op uw tijd en leer dan met vlijt.

(1) Tijd = waktue. (2) Mes = piso. (3) Eer = hormat. (4) Net = poekat.

nd, ng.

blin — d — blind
 han — d — hand
 hon — d — hond
 mon — d — mond
 kin — d — kind
 stran — d — strand
 vrien — d — vriend
 win — d — wind
 lan — d — land.

di — ng — ding
 dwi — ng — dwing
 jo — ng — jong
 la — ng — lang
 ri — ng — ring
 sla — ng — slang
 to — ng — tong
 za — ng — zang.

blind = boeta
 hand = tangan
 hond = andjing
 mond = moeloet
 kind = anak
 strand = pantej
 vriend = tsobat
 wind = angin
 land = tanah, kebon.

ding = perkara
 dwing (en) = paksa
 jong = moeda
 lang = pandjang
 ring = tjintjin
 slang = oelar
 tong = lidah
 zing (en) = menjanji.

Zie daar een blinden man; een kind heeft hem bij de hand, een hond loopt aan zijne zij en hij gaat naar het strand; spot niet met hem; blind te zijn is een ramp. De tong, is een klein ding; maar zij heeft groote kracht. De tong, die kwaad spreekt, is als een slang. De wind gaat, waar heen hij wil en gij weet niet, van waar hij komt of waar hij heen gaat. Zoek een vriend, als gij nog jong zijt! Met den mond eet men, spreekt men en zingt men; pas op, eet en spreek niet te veel, maar zing zoo veel gij kunt; het zingen geeft vreugd aan elk; zoowel (1) aan hem, die zingt, als aan hem, die het hoort.

(1) Zoowel.....als = bajik.....bajik.

nk, ns.

ban — k — bank	een — s — eens
blan — k — blank	gan — s — gans
den — k — denk	gren — s — grens
dran — k — drank	on — s — ons
drin — k — drink	prin — s — prins
klan — k — klank	lan — s — lans
plan — k — plank	spon — s — spons
schen — k — schenk.	than — s — thans.

bank	= banko, bale, pa-pan	eens	= sakali
blank	= poetih	gans	= angsa, (gansa)
denk (en)	= fikir	grens	= sipat, tepi
drank	= minoman	ons	= kami
drink (en)	= minoem	prins	= anak radja
klank	= boenjian	lans	= sago-sago, toembak
plank	= papan	spons	= boenga karang
schenk (en)	= karoenjakan, member.	thans	= sakarang.

De bank is van hout. Men zit op de bank, en wat doet men met een plank? Waar is de grens van ons land? Noem eens een land op, dat grenst aan ons land. Schrijf thans op de lei: Ik drink een drank en ik hoor een klank. Weet gij ook of de prins uit de stad gaat? Ik denk het wel, maar ik weet het niet. Men zegt dat de prins ook in de school komt! In de school? En dat hij ons een mooi boek wil schenken. Ons, aan wien? Wel aan hem, die goed leert en reeds vlug kan lezen en schrijven. Maak thans uwe lei schoon met de spons.

nt, nsch, nksch, nst, ps, pt.

bon — t — bont	gan — sch — gansch
fron — t — front	men — sch — mensch
kan — t — kant	wen — sch — wensch
plan — t — plant	link — sch — linksch
pun — t — punt	dien — st — dienst
ten — t — tent	gun — st — gunst
pren — t — prent	rup — s — rups
wan — t — want.	stip — t — stipt.

bont	= pelang, roepa, warna, bata-bata	gansch	= saganap
front	= moeka roemah	mensch	= manoesija
kant	= pinggir	wensch	= soeka
plant (en)	= tanaman, tanam	linksch	= kakiri
punt	= oedjoeng, titik, perkara	dienst	= perhambaän
tent	= taratak, sabowah	gunst	= karoenja, nimet
prent	= taladan	rups	= karidik, oelar boe'oe, gahi
want	= sehab.	stipt	= betoel-betoel.

Het front van dat huis is hoog en fraai. De gunst van God is de wensch van den mensch. Hoe bont is die prent, die ik daar zie! Pas op, val niet in de punt van het mes, want dat zou u zeer doen. Als een zin (1) uit is, zet men ook een punt; maar dat punt zal u niet zeer doen. Een boer plant eene heg (2) aan den kant van zijn land. Die man is op zijn punt van eer. Over (3) dat punt moet ik nog met hem spreken. De dienst van den knecht kan zwaar zijn of ligt; als hij stipt zijn pligt doet, is zijn heer niet hoos op hem; maar wel als hij lui is.

(1) Zin = kata. (2) Heg = pagar. (3) Over = akan.

rd, rf, rg.

baar — d — baard	dur — f — durf
bor — d — bord	er — f — erf
har — d — hard	ker — f — kerf
moor — d — moord	er — g — erg
noor — d — noord	ber — g — berg
paar — d — paard	bor — g — borg
woor — d — woord	mer — g — merg
zwaar — d — zwaard.	zor — g — zorg.

baard = djangot	durf (ven) = barani
bord = piring, papan hitam	erf = latar, kintal
hard = kras	kerf (ven) = iris
moord = pemboenohan	erg = terlaloe amat
noord = oetara	berg (en) = goenoeng, simpan
paard = koeda	borg (en) = bli hoetang, djoe- wal hoetang
woord = perkataän	merg = isi toelang
zwaard = pedang.	zorg = soesah.

Wat doet men met het bord? Men schrijft op het bord met krijt; maar men eet ook van het bord. Er zit een man te paard; in zijne hand is een zwaard en om zijne kin (1) is een baard; hij rijdt den berg op en ziet, ver in het noord, daar pleegt (2) men een moord. Snel rijdt hij daar heen en spreekt geen woord, maar slaat er op in en wreekt (3) den moord. Zorg niet voor den tijd, maar doe steeds uw pligt met vlijt. Die zegt: ik durf niet, is een bloed (4). Borgen geeft zorgen voor morgen (5).

(1) Kin = dagoe. (2) Pleegt = bowat. (3) Wreekt, zie wraak.
(4) Een bloed = penakot. (5) Morgen = ejsok.

rk, rkt, rl, rm, rn, rnst, rp.

ker	— k —	kerk	stor	— m —	storm
kler	— k —	klerk	vor	— m —	vorm
schur	— k —	schurk	war	— m —	warm
wer	— k —	werk	hoor	— n —	hoorn
markt	— t —	markt	koor	— n —	koorn
paar	— l —	paarl	ern	— st —	ernst
ar	— m —	arm.	dor	— p —	dorp
dar	— m —	darm.	scher	— p —	scherp.

kerk	=	geredja	storm (en)	=	riboet
klerk	=	djoeroetoelis	vorm	=	roepa
schurk	=	poetar balik	warm	=	panas
werk (en)	=	kardja	hoorn	=	tandoek
markt	=	pasar	koorn	=	gendom
paarl	=	moetijara	erst	=	kasonggohan
arm	=	miskin, langan, tangan	dorp	=	negeri
darm	=	tali poeroet, tri- pang haloes.	scherp	=	tadjam.

De klerk gaat naar de kerk; maar daar is niet zijn werk; toch is het goed, dat hij ook naar de kerk gaat. Het vuur is warm, en wie geen geld heeft is arm. Op het hoofd van de koe groeit de hoorn, en op het veld groeit het koorn. Het is markt in het dorp, laat ons daarheen gaan! Goed, ga vrij naar de markt, maar als gij wat koopt, wacht u voor den schurk.

Eene paarl is een steen, die zeer schoon, maar ook zeer duur is. In ernst, de storm op zee was zeer erg.

rs, rsch, rst, rt.

beur	— s	— beurs	bor	— st	— borst
kaar	— s	— kaars	dor	— st	— dorst
schaar	— s	— schaars	vor	— st	— vorst
ver	— s	— vers	buur	— t	— buurt
paar	— sch	— paarsch	for	— t	— fort
for	— sch	— forsch	har	— t	— hart
heer	— sch	— heersch	her	— t	— hert
eer	— st	— eerst.	kaar	— t	— kaart.

beurs	= kandong, poen- di, popodji	borst	= dada
kaars	= djan, lilin	dorst	= dahaga, hawoes
schaars	= djarang, kadang	vorst	= radja
vers	= panton	buurt	= kampong
paarsch	= oengoe	fort	= kota
forsch	= kowat, besar	hart	= hati
heersch (en)	= parentahkan	hart	= roesa
eerst	= pertama.	kaart	= patah.

Het hart van het volk klopt warm voor eenen vorst, die mild is, wijs en goed. Een man, die de kaart van zijn land niet kent, is als een kind, dat de weg naar school niet weet of als een hert, dat dwaalt in het bosch. Een fort waarin geen kruid is, is als eene buurt, waarin geen huis is. Een volk, dat geen vorst heeft, is als de borst, waarin geene ziel leeft. Een goed vorst is de ziel van het volk. Maar een vorst, die geen volk heeft, is als een beurs, waarin geen geld is, of een kaars, waaraan geen vlam is.

rt, rts, st.

kwar — t — kwart
par — t — part
poor — t — poort
smar — t — smart
soor — t — soort
staar — t — staart
zwar — t — zwart
koort — s — koorts.

toort — s — toorts
voort — s — voorts
bas — t — bast
bees — t — beest
bes — t — best
dries — t — driest
fees — t — feest
gas — t — gast.

kwart = perampat
part = bahagijan
poort = pintoe gerbang
smart = kadoekaän
soort = roepa
staart = ejkor
zwart = hitam
koorts = damam.

toorts = soeloeh
voorts = arkijen
bast = koelit kajoe
beest = binatang
best = terbajik
driest = terlaloe berani
feest = perdjamoëän, masa
raja
gast = djamoë.

Weet gij ook, hoeveel een kwart, twee kwart en drie kwart is? Ja, dat is zes kwart of één en een half. Is de staart van het paard wit of rood? Neen, de staart van het paard is zwart. Als men ziek is, eerst zeer koud en dan erg heet, dan noemt men dat de koorts. Van een stuk bast of hout maakt men eene toorts. Wie naar een feest gaat in het huis van een vriend en daar eet en drinkt, is een gast; en de man, die het feest geeft, heet gastheer. De poort van het kwaad staat voor de stad der smart, of ook, de smart is vaak (1) de vrucht van het kwaad. Het is niet best, als een mensch zich zelf tot een beest maakt.

(1) Vaak = banjak kali.

st.

haas — t — haast
hoes — t — hoest
juis — t — juist
troos — t — troost
kis — t — kist
kus — t — kust
las — t — last
lijst — t — lijst.

lis — t — list
lus — t — lust
mas — t — mast
mees — t — meest
nes — t — nest
oos — t — oost
pes — t — pest
hoog — st — hoogst.

haast = lakas, ladjoe
hoest = kokehe, batok
juist = betoel
troost = penghiboran
kist = peti
kust = tepi laoet
last = moewatan, soesah
lijst = pinggir, daftar.

list = tipee daja
lust = kaingin, kasoeka-
än
mast = tijang kapal
meest = terlebeh
nest = sarang boeroeng
oost = timor
pest = penjakit djahat
hoogst = tertinggi.

Kom, haast u wat, want het is al laat. Het is juist vier uur en als ik mij te veel haast, dan hoest ik zoo erg. Na (1) last komt lust; dat is een troost voor hem, die smart heeft, maar het meest voor hem, die vroom is en goed, want voor hem, die slecht is, komt ook de last na (1) den lust. Als men aan de kust staat en een schip ver in zee is, wat ziet men dan het eerst van het schip? Men ziet dan den mast het eerst, want die is het hoogst. Breng mij nu de schoollijst, dan wil ik eens zien, hoeveel kinderen (2) er elken (3) dag naar school gaan.

(1) Na = komedijen. (2) Kinderen = anak. (3) Elken dag = sa-sahari.

st, ts, tsch, lt.

rijt — t — rijst	mut — s — muts
roes — t — roest	niet — s — niets
rus — t — rust	plaat — s — plaats
twis — t — twist	rot — s — rots
wes — t — west	trot — sch — trotsch
vas — t — vast	eel — t — eelt
iet — s — iets	faalt — t — faalt
koet — s — koets.	smel — t — smelt.

rijst = padi, bras, nasi	mut = karpoes, toedoeng
roest = karatan besi, tahi besi	niets = tijada barang apa
rust = perhentijan	plaats (en) = tempat, taroh
twist = perbantahan	rots = batoe karang
west = barat	trosch = djoemawa
vast = tatap, kowat	eelt = koelit kras
iets = barang apa	faalt = salah
koets = kareta.	smelt (en) = hantjoer, malelej.

De rijst groeit op het veld. Lust gij wel rijst? Ja, als zij maar goed gaar (1) is; en dan een stuk vleesch of kip daarbij, want niets dan rijst is wat schraal. Oost, west, thuis best. Men zegt: Rust roest, dat is: Niets doen wordt (2) kwaad doen. Ik ken de rots, waarop ik bouw; hij faalt niet, wie zijn gunst verwacht (3). Twist niet, want van twist komt soms moord. Nu sluit ik mijn boek en schrijf niets meer. Ja, toch nog iets. Wie dit boek het eerst uit heeft en goed kent, die krijgt ook het eerst een nieuw boek; maar hij moet daarop niet trotsch zijn, want trotsch zijn is een groot kwaad.

(1) Gaar = matang. (2) Wordt = djadi. (3) Verwacht, zie wachten.

